

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

София, 12 юни 2014г.

Конституционният съд в състав: Димитър Токушев – председател, членове: Благовест Пунев, Красен Стойчев, Цанка Цанкова, Стефка Стоева, Румен Ненков, Кети Маркова, Георги Ангелов, Борис Велчев, Анастас Анастасов, Гроздан Илиев.

при участието на секретар-протоколиста Силвия Василева разгледа в закрито заседание на 12 юни 2014 г. конституционно дело № 10 /2014 г., докладвано от съдията Борис Велчев.

Производството е образувано на 19.05.2014 година по искане на омбудсмана на Република България. В искането се поддържа, че разпоредбата на чл. 5, ал. 1 от Закона за лицата и семейството (ЗЛС) (обн., ДВ, бр. 182 от 1949 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 120 от 2002 г.) в частта ѝ „и стават недееспособни” и разпоредбата на чл. 5, ал. 3 ЗЛС противоречат на чл. 4, ал. 2, чл. 5, ал. 4 и чл. 51, ал. 3 от Конституцията на Република България.

Омбудсманът поддържа, че оспорените разпоредби на ЗЛС са приети в условията на различни обществени отношения, несъвместими с новата Конституция и международните актове, уреждащи правата на човека, сред които и Конвенцията за правата на хората с увреждания (обн., ДВ, бр. 37 от 2012 г.). Според омбудсмана тези разпоредби са противоконституционни и недопустими в законодателството на една правова държава. Той намира, че оспорената уредба в ЗЛС противоречи на конституционните гаранции за защита на достойнството и правата на личността. Като посочва, че единственото конституционно ограничение на правата на лицата, поставени под запрещение, е свързано с избирателните им права и е уредено в чл. 42, ал. 1 и чл. 65, ал. 1 от Конституцията, омбудсманът счита, че пълното лишаване от дееспособност на пълнолетни лица по силата на обща законова разпоредба е несъвместимо с

Конституцията. Той подчертава, че лицата с психически и физически увреждания следва да се намират под особената закрила на държавата. Недопустимо е тази закрила да се изразява в лишаване от дееспособност или в значителното ѝ ограничаване по общи и остарели критерии като слабоумие и душевна болест, без да се отчита спецификата на различните заболявания и състояния, както и степента на увреждане. Според него закрилата трябва да се изразява в „подходящи средства, които да съдействат и да подкрепят тези лица при вземането на решения и извършването на правни действия самостоятелно, а не в лишаването им от дееспособност в различна степен, като решенията, свързани с тях и ежедневието им се вземат от някой друг”.

Омбудсманът сочи и на противоречие на оспорените в искането разпоредби на ЗЛС и с Конвенцията за правата на хората с увреждания. Той разглежда оспорената уредба като противоречаща на част от принципите, посочени в чл. 3, както и на разпоредбите на чл. 4, параграф първи и чл. 12, параграф втори от Конвенцията.

Производството се намира във фазата за проверка на допустимостта по смисъла на чл. 19 от Закона за Конституционен съд (ЗКС).

Искането е допустимо.

То е направено от омбудсмана и отговаря на изискването на чл. 150, ал. 3 от Конституцията.

Направеното искане отговаря на изискванията по чл. 17 ЗКС и чл. 18 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд (ПОДКС).

Не са налице основанията за недопустимост по чл. 21, ал. 5 ЗКС и по чл. 26 ПОДКС.

С оглед на предмета на делото, като заинтересовани страни по смисъла на чл. 21, ал. 1 ПОДКС следва да се конституират Народното събрание, Министерският съвет, министърът на правосъдието, министърът на труда и социалната политика, министърът на здравеопазването,

Върховният касационен съд, главният прокурор, Висшият адвокатски съвет, Българският лекарски съюз, Съюзът на юристите в България, Българският хелзинкски комитет, Фондация „Български адвокати за правата на човека”, Фондация „Български център за нестопанско право”, Българската психиатрична асоциация.

Поради изложените съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията и чл. 19, ал. 1 ЗКС Конституционният съд на Република България

О П Р Е Д Е Л И:

Допуска за разглеждане по същество искането на омбудсмана за установяване на противоконституционност на чл. 5, ал. 1 по отношение на думите „и стават недееспособни”, и на чл. 5, ал. 3 от Закона за лицата и семейството (обн., ДВ, бр. 182 от 1949 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 120 от 2002 г.).

Конституира като заинтересувани страни по делото Народното събрание, Министерския съвет, министъра на правосъдието, министъра на труда и социалната политика, министъра на здравеопазването, Върховния касационен съд, главния прокурор, Висшия адвокатски съвет, Българския лекарски съюз, Съюза на юристите в България, Българския хелзинкски комитет, Фондация „Български адвокати за правата на човека”, Фондация „Български център за нестопанско право”, Българската психиатрична асоциация.

Преписи от настоящото определение и от искането да се изпратят на заинтересуваните страни, които да бъдат уведомени, че им се предоставят двадесет дни за представяне на писмени становища.

Препис от определението да бъде изпратен и на омбудсмана, който в същия срок може да представи допълнителни аргументи по искането си.

Председател: Димитър Токушев